

KICSINY CSODA A CSODARABBIK ÚTJÁN

Rabbiház Mádon

Szöveg: Molnár Szilvia | Építéset: Szécsi Zsolt, M. Juhász Ágnes | Fotó: Bujnovszky Tamás

A MÁD KÖZPONTJÁBAN ÁLLÓ, BAROKK ÉS COPF ÉPÍTÉSZETI JEGYEKET MUTATÓ ZSINAGÓGA KÖZELÉBEN HÓFEHÉR HOMLOKZATOS, A FÖLDSZINT ÉS AZ EMELET EGYES SZAKASZAIN AMBÍTUSOS ÉPÜLET, A RABBIHÁZ ÁLL, INNEN INDUL A CSODARABBIK ÚTJA ZARÁNDOK ÚTVONAL.

A Csodarabbik útjának kiindulópontján álló ház maga is csodaszámba megy: viszonylag ritka, hogy a zsidó kultúrához kapcsolódóan megőrződött, régi építészeti anyagban a templomokon és a temetőknél túl mást is megismerhet az utókor. Nyitóképünkön az egyik szálláshely, jobbra a „rabbiszoba”

Régi dokumentumok alapján már az 1770-es években állt zsidó imaház Mádon, de a bevezetőben említett ortodox zsinagóga, „a Mádi zsinagóga” melynek megépítését két gazdag, környékbeli borász család, a Brener és a Teitelbaum finanszírozták, 1795-re épült meg. A soá után néptelenné vált, szakralitását vesztett épületet egy helyi lakos óvta évtizedeken át, a '70-es években hivatalból végeztek állagmegóvási munkákat is, de a valódi, szakszerű helyreállítást a 2000-es években a New York-i székhelyű World Monuments Fund Jewish Heritage Grant programja tette lehetővé: a rekonstrukciós tervet Wirth Péter és Benkő Ágnes építészek készítették el, munkájukhoz Dávid Ferenc adott szakmai, építészettörténeti háttérrel. A rekonstrukció 2004 tavaszára lett készen.

Néhány lépésre az imaház áll a zsinagógával azonos korú, barokk Rabbiház, mely történetéhez sok híres rabbi neve – mint Amram Blum, Feivel Horovitz Schwartz Ábrahám és fia, Naftali, illetve Mordechai Leib Winkler – és tevékenysége köthető.

Noha Mád nem tartozott az igazán jelentős hászid központok sorába, jeshivája (egyházi iskolája, mely szerepe szerint talán papnőveldeként oldható fel leginkább) messze földről vonzotta a hallgatókat, a 20. század elején az itt tanuló ún. bóherek száma meghaladta a százat.

A soá utáni évtizedekben ennek a lakó (rabbilakás) és oktatási funkciókat ellátó épületnek a sorsa is a szakrális zsidó épületekét követte: pusztulás, „felújítás” – a '60-as években –, aminek a következtében az eredeti térrendszer módosult, és szükségelakásokat alakítottak ki a falai között.

Változást a kétezres évek hoztak. Vagyonkezelői tulajdonba és az EMIH kezelésébe került a ház, s bő tíz évvel később, a 2012-ben meghirdetett „Utazás a Zsidó örökségben Észak-

Magyarországon - zarándokút az észak-magyarországi zsidó vallási és kulturális örökségek mentén” című pályázat adott lehetőséget arra, hogy mai, új, a zsidó kultúrát bemutató, megtartó funkciót kapjon, s visszanyerje régi építészeti, téri pompáját.

A rekonstrukció 2015-ben történt meg, azóta az épület a Tokaj-Hegyalja zsidó emlékhelyek központja, melyben múzeum, interaktív kiállítóter („a rabbi dolgozószobája”), családfakutató szoba, valamint csoportos (a tetőtérben kialakított) és egy-egy páros, privát szobával szálláshely található, de felszerelt kóser konyha is működik itt.

A vegyeskő és téglafalazatú, téglaboltozatú, kint és bent vakolt homlokzatú, kétszintes épület, mint Szécsi Zsolt építészttől megtudtuk, az átalakítások, a megrongálódás ellenére megőrizte a építészeti barokk jellegét, falazatot, s például a tornácos részen a későbbi burkolat alól előkerült, nagyon jó állapotban a barokk kori padozat is. Az épületben történt festőrestaurátori kutatás kevés eredeti díszítő festést tárt fel,

a belső falazatok színezése azonban a restaurátori kutatáson alapuló színvilágot tükrözik vissza. Míg a tetőtérben új helyiségeket alakítottak ki, az eredeti élettereken visszaállították az egykori térrendszert – számomra a csodával és meglepetéssel ért fel, hogy a megidézett rabbi szobával határos falban megtalálták és feltárták a régi füstölőllyukat/füstölőházat (és láthatóvá tették). De a tervezőtől azt is megtudtuk, hogy a feltárt dokumentáció alapján jól meghatározható az is, hogy az egyes helyiségeket egykor mire használták.

Építész tervezők:

Szécsi Zsolt, M. Juhász Ágnes, Kozma Klára, Czíkö Miklós, Baksa Péter (Örökségvédelmi Tervező és Szolgáltató Kft.)

Belsőépítész:

Horváth Viktória, Nánási Zsolt (FILMSET Kft.)

Berendezés:

Szakáts Tibor, Breier Dávid (Props Commando)

Generálkivitelező: Laki Zrt.

← ← Az 1795-ben megépült zsinagóga belső tere. Az épület rekonstrukciós tervezői Wirth Péter és Benkő Ágnes voltak

← A barokk és copfjegyeket mutató épület külső képe

KÜLÖNLEGES ZARÁNDOKÚT- FEJLESZTÉS MÁDON

A 2012-ben meghirdetett „Utazás a Zsidó örökségben Észak-Magyarországon - zarándokút az észak-magyarországi zsidó vallási és kulturális örökségek mentén” című pályázat keretében Mádton két épület is visszanyerte régi pompáját: a Zsinagóga és az úgynevezett Rabbiház, melyek rekonstrukciójában cégünk, a LAKI Épületszobrász Zrt. is részt vett. A Zsinagóga esetében az épület 2004-es teljes rekonstrukcióját követően most részleges homlokzat-felújítás és utólagos falszigetelés történt, mindezt folyamatos egyházi működés mellett végeztük el. Az épülethomlokzat egyes részeit igen leromlott állapotban találtuk: a keleti és a nyugati oromfalon a bádogozás hibái és hiánya miatt a vakolatok leáztak, a lábazati zónák a szigetelési rendszer elégtelensége miatt károsodtak, a vakolat feltáskásodott.

A kivitelezés során a homlokzati felületek átvizsgálását végeztük el, ezt követte a sérült vakolati részek leverése, majd a homlokzati tagozatok újrarahúzásával WTA minősítésű páraáteresztő vakolatot készítettünk. A homlokzati tagozatok és oromfalak bádogozásának cseréje és a hiányzó elemek pótlása mellett a 670 m² homlokzatfelület átfestettük, illetve az oromfalak közelemeinek javítását, vízzáró fugázást, hidrofóbizálást végeztünk el. A belső térben az utólagos falszigetelési munkák részeként, a tervekben meghatározott falszakaszokon a sérült vakolatok leverését, majd furatos injektált vegyi szigeteléssel a talajnedvesség elleni szigetelést is elvégeztük, ezt követően a belső térben is páraáteresztő vakolatot hordtuk fel, a falakra végül hagyományos mészfestést került;

természetesen festőrestaurátori felügyelettel a kapcsolódó díszítőfestések javítása is megtörtént.

A Zsinagóga közelében álló, páratlan értékű Rabbiház esetében 2015 márciusa és októbere között rekonstrukció, de egyúttal fejlesztés is történt, hiszen ez a ház ma már kiállítótér és korszerű zarándokszállás is egyszerre. A tervezési program összeállításakor a tervezők célja az épület eredeti térstruktúrájának visszaállítása volt, ezért az alsó szinten az eredeti helyiségeket megtartották, a későbbi, műemléki értéket nem képviselő belső átépítéseket pedig megszüntették. Az épület a korának megfelelő és a méretéhez igazodó komplex gépészeti és elektromos hálózatot kapott. Az összetett, funkcióbővítő rekonstrukció nyomán a zarándokturizmus számára 795 négyzetméternyi hasznos alapterületű szálláshely született meg. A földszinten a látogatók és a megpihenő zarándokok kiállítótereket, szálláshelyeket és közösségi teret találnak, a házban (kiszolgálóhelyiségekkel bővített) kóser konyha is működik. A kiállításon a XIX. századi rabbi és jesivák életét bemutató tárlat látható, de az épületben a családfakutatásokra kialakított kutatószobát is kialakítottak, s ugyanezen a szinten akadálymentes, vizesblokkos apartman és rendezvénytermet is találhatunk. Fent, a tetőtérben hálószobák és vizesblokkok, míg az udvarszintről megközelíthető pincei helyiségekben önálló lakószoba-konyha és vizesblokk kaptak helyet. Természetesen a környezet is – térburkolat, kertrészek – megújultak, minőségükben, kialakításukban a két épület karakteréhez, értékéhez méltó módon.

Laki Épületszobrász Zrt.
Építőipari generálkivitelezés, fővállalkozás
1151 Budapest, Mogyoród útja 12-14.
telefon: 36-1-814-2128 | telefax: 36-1-814-2122
e-mail: info@lakinet.hu | web: www.laki.hu

LAKI

TERVEZZEN ELŐRELÁTÁSSAL ÉS PROFITÁLJON

josko
FENSTER.TÜREN.BÖDEN

**SMART
RABATT**

JOSKO – álmok új távlatokkal

A Josko Ausztriában egyedüli gyártóként egy helyről kínál Önnek ablakokat, ajtókat, teleüveg-rendszereket és természetes fapadlókat. Ezzel Ön arra a verhetetlen előnyre tesz szert, hogy minden rendszer, anyag, szín és stílus harmonizál egymással. Egy extra, amiért Ön most kevesebbet fizet. Minél több terméket társít, annál többet takarít meg a JOSKO SMART RABATT segítségével!

JOSKO SZALON

1138 Budapest, Népfürdő utca 3/a
információ +36 30 430 8064
vagy +36 1 445 4600
e-mail: info@joskoszalon.hu

JOSKO
naturholzböden
by trapa®

www.joskoszalon.hu